

Redovisning av regeringsuppdrag Att ta fram och tillgängliggöra en utbildning för brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens

Ku2016/00995/DISK

Detta är en andra delredovisning av uppdraget (Ku2016/00995/DISK) *Att i samverkan med Socialstyrelsen ta fram och tillgängliggöra en utbildning för brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens*. Redovisningen innehåller uppgifter om hur arbetet med uppdraget genomförts och resultat från den första utbildningsomgången under 2017 som är termin två och tre av fyra. Dessutom presenteras de nya kommuner som ansökt om att delta i den andra utbildningsomgången som startar vårterminen 2018. En första delredovisning lämnades den 1 mars 2017.¹

Bakgrund

Uppdraget

Skolverket fick den 21 april 2016 i uppdrag att i samverkan med Socialstyrelsen se till att en lämplig uppdragsutbildning tas fram och görs tillgänglig 2016–2019 för personer med romsk språk- och kulturkompetens som anställs för arbete inom förskola, förskoleklass, skola, socialtjänst eller hälso- och sjukvård och som ska fungera som en länk mellan enskilda individer och offentlig verksamhet².

Skolverket har tidigare inom satsningen för romsk inkludering³, haft i uppdrag att låta ta fram och tillgängliggöra en utbildning för brobyggare för verksamma i skolan. Socialstyrelsen har haft uppdraget att ta fram motsvarande utbildning för brobyggare inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

I det nya uppdraget 2016–2019 ska erfarenheterna från de båda uppdragsutbildningarna för brobyggare som Skolverket och Socialstyrelsen tidigare ansvarat för tas tillvara i en gemensam utbildning.

I Skolverkets uppdrag ingår att inhämta och sammanställa redogörelser för brobyggareverksamheten från de kommuner och landsting som deltar med brobyggare i utbildningen. Uppdraget ska genomföras efter samråd med romska representanter, Länsstyrelsen i Stockholms län, Arbetsförmedlingen, Sveriges Kommuner och Landsting och Folkhälsomyndigheten.

---

¹ Redovisning av regeringsuppdrag Att ta fram och tillgängliggöra en utbildning för brobyggare med romsk språk- och kulturkompetens (dnr 2016:00729).

² (Ku2016/00995/DISK)

³ *En samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012–2032, (skr.2011/12:56)*

Skolverket ska senast den 1 mars varje år 2017–2020 redovisa uppdraget till Länsstyrelsen i Stockholms län med kopia till Regeringskansliet. Redovisningen ska innehålla antal deltagare, innehållet i utbildningen och om detta bedöms motsvara de behov som deltagarna har för sin verksamhet. Redovisningen 2019 ska innehålla en redogörelse för om det finns förutsättningar för att uppdragsutbildningen kan tillgängliggöras utan tillförande av statliga medel. I slutredovisningen 2020 ska ingå en ekonomisk redovisning.

Uppdragsutbildningens upplägg och genomförande

Regeringskansliet utlyser, tar emot ansökningar och beviljar bidrag till deltagande huvudmän motsvarande ersättning som avser att täcka 50 procent av lönekostnader för respektive brobyggare. Ett villkor för deltagande i utbildningen är att brobyggarna har en kommunal anställning.

Enligt regeringsuppdraget ska högst 20 deltagare omfattas av utbildningen per utbildningsomgång som ska genomföras i två omgångar med start höstterminen 2016 respektive vårterminen 2018. Deltagarna ska studera på halvfart och utbildningen motsvara 7,5 högskolepoäng per termin i fyra terminer. Innehållet i utbildningen ska utgå från de utbildningar för brobyggare som Skolverket och Socialstyrelsen tidigare tagit fram, men ytterligare förbereda deltagarna på en kommunal anställning.

För att tillgängliggöra en gemensam utbildning så att brobyggarna får en bredare kompetens, har Skolverket efter samverkan med Socialstyrelsen tecknat en ny överenskommelse med Södertörns högskola för en brobyggareutbildning som riktar sig mot både skola och socialtjänst. Södertörns högskola har tidigare genomfört två olika brobyggareutbildningar med inriktning mot skola respektive socialtjänst för personer med romsk språk- och kulturkompetens.

I utformningen av den nya utbildningen har hänsyn tagits till de synpunkter och önskemål som framkommit vid samråd med berörda. Utgångspunkt har därför varit att ge ett integrerat helhetsperspektiv, inte uppdelat som tidigare mot olika verksamheter.

Deltagarna i utbildningen följer en gemensam utbildningsgång utifrån en utbildningsplan som omfattar fyra terminer med kurser om 7,5 högskolepoäng per termin. Det innebär att deltagarna läser totalt 30 högskolepoäng under utbildningstiden som ska vara avslutad senast vid utgången av vårterminen 2018. Under 2017 läste deltagarna i den första utbildningsomgången två kurser med benämningen *Det romska brobyggareuppdraget i skola och socialtjänst I och II* med fokus på skola respektive socialtjänst. En andra utbildningsomgång startar vårterminen 2018 och avslutas höstterminen 2019.

Utbildningen genomförs på halvfart med studieträffar på campus 2,5 dagar en gång i månaden. Mellan studieträffarna sker kontakt och handledning via nätet. Brobyggaren arbetar samtidigt 50 procent i sin kommunala anställning. Vissa studieträffar kan också ske på andra orter där brobyggare är verksamma. Enligt kursplaner och

redovisningar från Södertörns högskola håller utbildningen samma kvalitet och nivå som andra högskoleutbildningar.

Redovisning

Deltagare och kommuner 2016

Av de sex kommuner med totalt tolv brobyggare som påbörjade den första utbildningsomgången höstterminen 2016 deltog Örebro kommun med sex brobyggare inom skolan och Stockholms kommun med två brobyggare inom arbetsförmedlingens Jobbtorg. Kommunerna Haninge, Sundsvall, Upplands Väsby och Västerås deltog med vardera en brobyggare på en kommunal förvaltning, vanligen arbetsmarknads- eller socialförvaltning.

Tabell 1. Tolv romska brobyggare från sex kommuner med start hösten 2016.

Kommun	Deltagare	Förvaltning	Anställning/verksamhet
Haninge	1	Kommunstyrelseförvaltning	Uppsökande verksamhet, information, vägledning på förvaltningar, (social, utbildning, äldre)
Sundsvall	1	Kultur och fritid	Föreningsverksamhet, unga kvinnor, äldreomsorg, härbärke
Stockholm	2	Arbetsmarknad	Arbetsförmedlingen Jobbtorget i Farsta/Kista
Upplands Väsby	1	Kommunledningskontoret	Övergripande projekt, samhällsvägledning, riktat mot romska ungdomar
Västerås	1	AMA Arbetsmarknad	Samhällsvägledare, samhällsinformation/stöd
Örebro	6	Utbildning	Extra lärarresurs, elevresurs och studiehandledning på skolor

Tabellen visar kommuner, antal deltagare i brobyggartutbildning och deras anställningar.

Vilka är deltagarna?

Enligt uppdraget skulle deltagare i utbildningen vara personer med romsk språk- och kulturkompetens som anställs för arbete inom förskola, förskoleklass, skola, socialtjänst eller hälso- och sjukvård och som ska kunna fungera som en länk mellan enskilda individer och offentlig verksamhet. Tolv personer, sex kvinnor och sex män, anmäldes till utbildningen från sex kommuner. Det gjordes dock inte några anmälningar från landsting, därför finns inte någon deltagare i utbildningen som är anställd i landsting eller arbetar inom hälso- och sjukvård.

Samtliga deltagare har haft anställning som brobyggare inom skolan eller på någon kommunal förvaltning, och då ibland kallats samhällsvägledare (se tabell 1). För flera av brobyggarna var detta deras första kommunala anställning. De flesta hade inte någon tidigare erfarenhet av studier på högskolenivå. Brobyggarna inom skolan har arbetat som studiehandledare och elev- eller lärarresurs. På arbetsmarknads- och socialförvaltning har arbete med uppsökande verksamhet och vägledning varit

vanligt förekommande. Det fanns ett par deltagare som redan var anställda som brobyggare sedan tidigare innan de började utbildningen.

Studieresultat

Efter vårterminen 2017 hade åtta av de tolv deltagarna avslutat kursen och erhållit sina 7,5 högskolepoäng. Ett par deltagare hade på grund av hög frånvaro kompletteringar eller avslutande examination kvar att göra vid nästkommande kurstillfälle.

När det gäller betygsresultatet för vårterminen blev därmed åtta av elva deltagare godkända, en deltagare har en mer omfattande rest kvar och två kan inte godkännas på grund av för stor frånvaro, utan behöver gå om kursen.

Av de 12 deltagare som påbörjade utbildningen höstterminen 2016 var 11 kvar inför höstterminen 2017. Av betygsresultatet efter höstterminen 2017 framgår att sju blev godkända av elva deltagare, tre kan inte godkännas på grund av för stor frånvaro och en deltagare har inte närvarat.

En person har helt slutat på utbildningen, men ansöker på nytt med ny utbildningsstart vårterminen 2018. Ytterligare en person har gjort avbrott (se tabell 2 nedan).

Tabell 2. Deltagarnas betygsresultat HT 16 – HT 17

Brobyggare	Delkurs 1 (ht 2016)	Delkurs 2 (vt 2017)	Delkurs 3 (ht 2017)
1	Godkänd	Godkänd	Godkänd
2	Godkänd	Godkänd	Godkänd
3	Godkänd	Rest	gå om
4	Godkänd	Godkänd	Godkänd
5	Godkänd	Godkänd	Godkänd
6	Godkänd	Godkänd	Godkänd
7	Godkänd	Godkänd	Godkänd
8	Rest	gå om	gå om
9	Godkänd	Godkänd	Godkänd
10	Godkänd	gå om	gå om
11	Rest	Godkänd	Ej deltagit
12	Rest	Slutat	-

Sammantaget har sju deltagare fullföljt och fått godkänt för samtliga delkurser till och med höstterminen 2017.

Deltagarnas synpunkter på utbildningen

Deltagarna i utbildningen på Södertörns högskola är enligt kursvärderingarna överlag mycket positiva till själva utbildningen och tycker att den gett dem många nya insikter och kunskaper.

Den första delkursen höstterminen 2016 fokuserade på *Romernas historia, kultur, bakgrund, identitet och språkvarieteter* och tog upp det som är gemensamt och skiljer mellan de romska grupperna. Enligt utvärderingarna var deltagarna nöjda med utbildningen och kände att deras kompetens och status höjts. Andra synpunkter från deltagare efter den första terminen på utbildningen var också att de blivit säkrare och tryggare i sin roll.

Utbildningens andra delkurs vårterminen 2017 *Det romska brobyggarpuppdraget i skola och socialtjänst I*, fokuserade översiktligt på frågor relaterade till skolan. Det skriftliga utvärderingsresultatet visade att deltagarna uppfattat kursen som värdefull. Ett par kommentarer:

- *Jag är väldigt nöjd med utbildningen som jag går. Den gav mig mer kunskaper och jag inser hur viktigt arbete jag har.*
- *Jag har vuxit som person.*

I utbildningens tredje delkurs höstterminen 2017 *Det romska brobyggarpuppdraget i skola och socialtjänst II*, har socialtjänsten stått i fokus. Utvärderingsresultatet var i stort sett också lika positivt som föregående termin:

- *Lärorik utbildning för mig som romsk brobyggare!!! Inget att ändra på!*
- *Kursen är mycket lärorik för mig!*

Alla deltagare har som tidigare nämnts följt en gemensam studieplan och studiegång, då behoven och förutsättningarna av utbildarna på lärosätet bedömts vara liknande inom gruppen.

Att kunna kritiskt reflektera kring teorier, texter och erfarenheter kräver enligt lärosätet stora insatser från de flesta deltagarna. Synpunkter från deltagarna skiljer sig dock åt avseende hur man upplever svårighetsgraden på utbildningen, exempelvis på det akademiska skrivandet och kurslitteraturen. Några nämner även sina bristande kunskaper i svenska.

- *Det är ibland jättesvåra böcker att förstå.*
- *Jag behöver lära mig mer av det svenska språket och att skriva akademiskt.*
- *Jag anser inte riktigt att jag uppnått kursens lärandemål eftersom jag tycker att jag måste förbättra min svenska och skriva lite bättre vilket jag har svårt för.*

Bland förbättringsförslagen finns bland annat önskemål om fler studiebesök på olika myndigheter. Hittills har ett par utbildningsdagar genomförts på Socialstyrelsen och Skolverket.

Kommunernas redogörelser för brobyggjarverksamheten

Efter varje år ska kommunerna lämna en redogörelse till Skolverket där man redogör för sina erfarenheter, hur man organiserat brobyggjarverksamheten, vilka utmaningar man haft och har, vilket stöd man ger brobyggjaren, eventuell mentor eller handledare och bifoga en arbetsbeskrivning.

Av kommunernas redogörelser efter den första terminen framkom att inte alla brobyggare gavs något stöd i sin anställning och inte heller hade någon utsedd mentor eller handledare, vilket varit ett önskemål som tagits upp vid tidigare samråd för att underlätta brobyggjarens studier och arbete. Någon kommun saknade arbetsbeskrivning för brobyggjaren och andra redogörelser var allmänt hållna med få tydliga avgränsningar.

Utmaningar för kommunernas brobyggjarverksamhet var bland annat att förbättra den bristande informationen om brobyggjaruppdraget till samtliga berörda i kommunen. Organiserandet av brobyggjarverksamheten i kommunen hade inte heller alltid varit tydligt för alla, vilket försvårade genomförandet. Vissa kommuner hade sedan tidigare erfarenhet av att ha anställda brobyggare. Resultatet efter den första terminen skiljde sig därför väsentligt åt för verksamheterna.

Av de redovisningar som inkommit till Skolverket för kommunernas brobyggjarverksamhet och brobyggjarnas anställningar år 2017 framkommer att brobyggjarrollen utkristalliserats något, men att förväntningar på brobyggjaren och resultat av insatser och arbetsuppgifter fortfarande är orealistiska på många håll. Det gäller såväl hos målgrupperna som bland kommunens egna anställda i den aktuella eller närliggande verksamheter.

Kommunerna anger svårigheter att redovisa resultat eller effekter av brobyggjarnas arbete, men de flesta nämner att kontaktnät skapats, att tillit och förtroende för myndigheter förbättrats, att informationsspridning lett till ökad kunskap om romernas situation, att skolelevers frånvaro minskat, att kontakten hem och skola ökat, och att både personal och målgruppen fått större insikter.

Framgångsfaktorer som nämns är vikten av kontinuerlig handledning och mentorskap. Andra synpunkter är att:

- Brobyggjaren måste ha förutsättningar att kunna följa en högskoleutbildning som bedöms vara rätt krävande.
- Ge förutsättningar för halvtidsstudier i anställningen, avgränsa och tydliggör arbetsuppgifterna så att tillräcklig tid finns för studierna.

- Sprid information om och förankra brobyggjarverksamheten till alla berörda, både internt och externt.
- Det behövs även intern fortbildning oavsett arbetsområde, liksom studiebesök på kommunens olika förvaltningar.
- Skapa en långsiktig och varaktig verksamhet, inte bara ett kortsiktigt projekt om romsk inkludering.
- Tillsvidareanställ brobyggarna.
- Brobyggarna måste ha eller ges tillräcklig digital kompetens.

Deltagarnas synpunkter om sina anställningar

Flera deltagare ansåg från början under hösten 2016 att de hade otydliga arbetsuppgifter och förväntningar från arbetsgivaren och svårigheter i sin roll som brobyggare. Men det skiljde sig mycket åt mellan olika kommuner.

Det fanns arbetsgivare som gav bra stöd och hade en utsedd mentor eller handledare på arbetsplatsen, men för flera brobyggare har det första halvåret inneburit att försöka få mer klarhet om sin roll och innehållet i arbetet.

Under 2017 har flera brobyggare fått bättre villkor med tillsvidareanställningar, men för andra är fortfarande osäkerheten stor om hur framtiden ser ut då det finns kommuner som deltar i denna satsning men bara har ett projekt på begränsad tid.

Den viktigaste förutsättningen för brobyggarnas möjlighet att kunna genomföra sitt arbete på ett tillfredsställande sätt är att ha tillgång till en utsedd handledare eller mentor på plats som måste vara engagerad i brobyggjaruppdraget och även väl insatt i utbildningen. Det framkommer vid de besök och möten som Skolverket tillsammans med Socialstyrelsen genomfört på samtliga arbetsplatser. Brobyggarna upplever också själva att de genom både utbildning och arbetserfarenheter utvecklats och är säkrare i sin roll nu efter tre terminer.

Samråd, information och intresseförfrågningar

Inför utbildningens start hösten 2016 hade Skolverket tillsammans med Socialstyrelsen samråd med romska representanter, Länsstyrelsen i Stockholms län, Sveriges kommuner och Landsting (SKL), Folkhälsomyndigheten, Arbetsförmedlingen och berörda brobyggarkommuner. I samrådet deltog både gamla och blivande brobyggarkommuner och brobyggare.

Skolverket har sedan utbildningen startade höstterminen 2016 fortsatt att samverka med Socialstyrelsen för att informera om och diskutera utbildningssatsningen genom möten och kontakter med samordnare och kontaktpersoner i kommunerna, samt Länsstyrelsen i Stockholms län, med flera. Skolverket har även haft samråd

med romska representanter för nationella minoritetens riksorganisationer under hösten 2016 och 2017 vid skolmyndigheternas årliga samrådstillfällen.

Kulturdepartementet ansvarar för att skicka ut information till kommuner och landsting, ta emot ansökningar och bevilja bidrag med halva lönekostnaden. Skolverket har därmed inte varit delaktig i antagningsprocessen. Inför ansökningsomgångarna och utbildningsstart har dock information funnits på Skolverkets hemsida www.skolverket.se. Där har också allt publicerat material funnits samlat med länkar till tidigare och pågående utbildningar, rapporter och utvärderingar, mm.

Kontinuerlig uppföljning

Skolverket har i samverkan med Socialstyrelsen följt upp den första utbildningsomgången och brobyggarnas förutsättningar att delta för att utifrån erfarenheter och synpunkter kunna göra förbättringar. Detta har skett dels genom kontinuerliga avstämningar och träffar med Södertörns högskola och dels genom besök och träffar på arbetsplatserna i kommunerna.

Enskilda samtal med utbildningsdeltagare har genomförts cirka en gång per termin, vid behov ett flertal gånger, antingen under utbildningsdagar eller på arbetsplatsen. Vid dessa samtal har deltagare kunnat ta upp egna frågor kring utbildningen och arbetet. Skolverket har även tagit del av kursutvärderingar, lärosätets redovisningar samt kommunernas redogörelser.

Dessutom har Skolverket i samverkan med Socialstyrelsen anordnat en gemensam konferens en gång per termin med bland andra nya och gamla brobyggarkommuner, Södertörns högskola, tidigare och nuvarande deltagare i brobygggarutbildning samt andra myndigheter såsom Länsstyrelsen i Stockholms län, Arbetsförmedlingen och Kulturdepartementet. Vid dessa tillfällen har möjligheter till diskussioner och erfarenhetsutbyte om brobygggaruppdraget och utbildningen givits, vilket varit mycket uppskattat från alla inblandade. Samma aktiviteter planeras under 2018 för arbetet med den andra utbildningsomgången.

Anmälda kommuner och deltagare till den andra utbildningsomgången 2018

Inför utbildningsstart vårterminen 2018 har endast fyra kommuner anmält totalt sju deltagare (se tabell 3). I kommunernas ansökningar beskrivs vilket syfte man har med brobygggarverksamhet i kommunen. Deltagarnas anställningar är antingen inom skola/utbildning eller arbetsmarknads-/socialförvaltning.

Tabell 3. Sju romska deltagare från fyra kommuner inför utbildningsstart våren 2018.

Kommun	Deltagare	Förvaltning	Anställning/verksamhet
Borås	2	Arbetslivs- resp. grundskoleförvaltning	Brobyggare i skolan och på arbetslivsförvaltningen
Gävle	1	Utbildningsförvaltningen	Brobyggare i skolan
Haninge	1	Kommunstyrelseförvaltning	Uppsökande verksamhet, information, vägledning i olika förvaltningar
Stockholm	3	Arbetsmarknads- resp. socialförvaltningen	Brobyggare på social- och arbetsmarknadsförvaltningen, Jobbtorg

Tabell 3 ovan visar kommuner, antal deltagare i brobyggarutbildning och deras anställningar. Det fanns inte någon anmälan från landsting.

Skolverkets slutsatser och bedömningar

Med tanke på det mycket låga deltagarantalet, endast sex kommuner med tolv deltagare, respektive fyra kommuner med sju deltagare i båda utbildningsomgångarna, finns det enligt Skolverket anledning att se över bland annat informationsspridning och ansvarsfördelning vid ansöknings- och antagningsförfarandet. Detta för att öka kunskapen om brobyggarutbildningen så att fler brobyggare kommer i utbildning.

Utifrån upplägg och genomförande på denna nya gemensamma utbildning anser både Skolverket och Socialstyrelsen att det finns stora fördelar med att deltagarna får både skolans och socialtjänstens perspektiv, då det är inom dessa områden en brobyggare mestadels är verksam. Det är dock efter bara tre terminer och innan den första utbildningsomgången avslutats, svårt att bedöma hur utfallet av utbildningen blir, jämfört med de tidigare brobyggarutbildningarna då det bara var fokus på det ena perspektivet.

Av deltagares och kommuners synpunkter har framkommit att det krävs vissa förkunskaper för att klara utbildningen. Resultat i form av genomströmning och betyg visar på att alla deltagare inte klarat av studierna. Någon närmare förklaring eller orsaksanalys till avbrott och avhopp har ännu inte gjorts, men det blir viktigt att en sådan görs inför kommande utbildningsomgång.

Angående de kommunala anställningarna har tillgång till handledare och mentor på arbetsplatsen av insatta och engagerade kollegor och chefer visat sig vara, inte bara en framgångsfaktor, utan en förutsättning för flera deltagare att klara av brobyggaruppdraget.

Skolverket kan, tillsammans med Socialstyrelsen, efter tre terminer konstatera att brobyggerverksamheten i kommunerna behöver tid för att starta upp och hitta sina former för arbetet, oavsett område eller förvaltning. Det är stora skillnader på arbetets innehåll och karaktär bland brobyggarna; antingen som lärarassistent eller studiehandledare till enskilda romska skolelever och kontaktperson för elevernas familjer och skolan, eller övergripande strategiskt informationsarbete på en kommunal förvaltning.

Att se resultat och mäta effekter av brobyggerutbildning och brobyggerverksamhet kan ännu vara svårt, arbetet har på många håll just hittat formen och kommit igång på allvar. Det är dock angeläget att en utvärdering görs för att kunna följa upp och se vad som måste göras i kommunerna för att romsk inkludering inte bara ska redovisas som ett tillfälligt och kortsiktigt projekt. Likaså för att kunna bedöma om innehållet i utbildningen motsvarar de behov som deltagarna har för sin verksamhet.